

SEJMN
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 522

Warszawa, 12 czerwca 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy panią poseł Karinę Annę Bosak.

(-) Konrad Berkowicz; (-) Karina Anna Bosak; (-) Krzysztof Bosak; (-) Bronisław Foltyn; (-) Roman Fritz; (-) Marek Jakubiak; (-) Sławomir Mentzen; (-) Krzysztof Mulawa; (-) Bartłomiej Pejo; (-) Grzegorz Adam Płaczek; (-) Jarosław Sachajko; (-) Włodzimierz Skalik; (-) Krzysztof Tuduj; (-) Witold Tumanowicz; (-) Michał Wawer; (-) Andrzej Tomasz Zapałowski.

U S T A W A

z dnia ... 2024 r.

o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw

Art. 1.

W ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 1465) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 180:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Po porodzie przysługuje urlop macierzyński niewykorzystany przed porodem aż do wyczerpania wymiaru, o którym mowa w § 1, z zastrzeżeniem wydłużenia urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w art. 181.”

b) § 14 otrzymuje brzmienie:

„§ 14. Łączny wymiar urlopu macierzyńskiego oraz urlopu macierzyńskiego i okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi tego urlopu w okolicznościach, o których mowa w § 4-7 i § 10-13, nie może przekroczyć wymiaru urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w § 1, z zastrzeżeniem wydłużenia urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w art. 181.

c) § 17 otrzymuje brzmienie:

„§ 17. W przypadku podjęcia przez matkę dziecka nieposiadającą tytułu do objęcia ubezpieczeniem społecznym w razie choroby i macierzyństwa, określonym w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, zatrudnienia w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, pracownikowi - ojcu wychowującemu dziecko przysługuje, w okresie trwania zatrudnienia matki dziecka, prawo do części urlopu macierzyńskiego przypadającej od dnia podjęcia zatrudnienia przez matkę dziecka aż do wyczerpania wymiaru, o którym mowa w § 1, z zastrzeżeniem wydłużenia urlopu macierzyńskiego, o którym mowa w art. 181. Przepis § 9 stosuje się odpowiednio.

2) art. 181 otrzymuje brzmienie:

„Art. 181. § 1. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej, pracownicy przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad jego wymiar podstawowy określony w art. 180 § 1, z zastrzeżeniem § 3.

§ 2. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej pracownica, która wykorzystała po porodzie 8 tygodni urlopu macierzyńskiego, pozostałą część tego urlopu wydłużoną o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad jego wymiar podstawowy określony w art. 180 § 1 i z zastrzeżeniem § 3, może wykorzystać w terminie późniejszym, po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego.

§ 3. Pracownicy przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego zgodnie z § 1 i 2, jeśli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji lub opieki hospicyjnej przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

§ 4. Urlop macierzyński pracownicy ulegać będzie wydłużeniu, zgodnie z § 1-3, na wniosek pracownicy o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, złożony pracodawcy w postaci papierowej lub elektronicznej nie później niż na 21 dni przed upływem wymiaru podstawowego urlopu macierzyńskiego określonego w art. 180 § 1.

Do wniosku dołącza się dokumenty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a}. Pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownicy.

§ 5. W przypadkach określonych w art. 180 § 4, 5, 6, 7, 12, 13, 15 i 17 - pracownikowi - ojcu wychowującemu dziecko przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w §1-4, w zakresie niewykorzystanym przez pracownicę lub odpowiednio - ubezpieczoną - matkę dziecka. Do wniosku do pracodawcy, o którym mowa w § 4 – pracownik dołącza dokumenty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a}. Pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika.

§ 6. W przypadku określonym w art. 180 § 10 i 11 – jeżeli okres, w którym pracownica lub odpowiednio - ubezpieczona - matka dziecka przebywa w szpitalu albo w innym zakładzie leczniczym, wykracza ponad podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego określony w art. 180 § 1 - pracownikowi - ojcu wychowującemu dziecko przysługuje prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w §1-4, w zakresie niewykorzystanym przez pracownicę lub odpowiednio - ubezpieczoną - matkę dziecka. Do wniosku do pracodawcy, o którym mowa w § 4 – pracownik dołącza dokumenty określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a}. Pracodawca jest obowiązany uwzględnić wniosek pracownika.

3) w art. 186^{8a}, po pkt 4, dodaje się pkt 4^a-4^d, które otrzymują brzmienie:

„4^a) treść wniosku pracownicy o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie,

4^b) dokumenty dołączane do wniosku, o którym mowa w pkt 4^a,

4^c) treść wniosku pracownika-ojca wychowującego dziecko o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie,

4^d) dokumenty dołączane do wniosku, o którym mowa w pkt 4^c.”.

Art. 2.

W ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 2780) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 29a:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, z zastrzeżeniem ust. 1^a-1^f, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopu rodzicielskiego oraz urlopu ojcowskiego.

b) po ust. 1, dodaje się ust. 1^a-1^f, które otrzymują brzmienie:

„1^a. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej ubezpieczonej-matce dziecka, przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego, z zastrzeżeniem ust. 1^c.

1^b. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej ubezpieczona-matka dziecka, która wykorzystwała 8 tygodni zasiłku macierzyńskiego po porodzie, pozostały okres zasiłku macierzyńskiego wydłużony

o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego, może wykorzystać w terminie późniejszym, po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego.

1^c. Ubezpieczonej-matce dziecka przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego zgodnie z ust. 1^a i 1^b, jeśli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

1^d. Okres pobierania zasiłku macierzyńskiego przez ubezpieczoną-matkę dziecka ulegać będzie wydłużeniu, zgodnie z ust. 1^a-1^c, na wniosek ubezpieczonej-matki dziecka o wydłużenie okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, złożony nie później niż na 21 dni przed upływem okresu ustalonego przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego. Do wniosku dołącza się dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a} Kodeksu pracy.

1^e. W przypadkach określonych w art. 29 ust. 3, 5, 7, 9 i 10 - ubezpieczonemu - ojcu dziecka przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w ust. 1^a-1^d, w zakresie w jakim – w przypadku ust. 3, 5 i 7 – z wydłużenia tego nie skorzystała ubezpieczona - matka dziecka. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1^d – ubezpieczony - ojciec dziecka dołącza dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a} Kodeksu pracy.

1^f. W przypadku określonym w art. 29 ust. 6 – jeżeli okres, w którym ubezpieczona-matka dziecka przebywa w szpitalu albo w innym zakładzie leczniczym, wykracza ponad okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego – ubezpieczonemu - ojcu dziecka przysługuje prawo do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, na zasadach opisanych w ust. 1^a-1^d, w zakresie w jakim z wydłużenia tego nie skorzystała ubezpieczona - matka dziecka. Do wniosku, o którym mowa w ust. 1^d – ubezpieczony - ojciec dziecka dołącza dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy, określone w przepisach wydanych na podstawie art. 186^{8a} Kodeksu pracy.”

Art. 3.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 2024 r.

UZASADNIENIE

1. Cel i potrzeba wydania ustawy

Zgodnie z art. 180 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (tekst jednolity: Dz.U. 2023 poz. 1465, dalej: KP), pracownicy przysługuje **urlop macierzyński** w wymiarze od 20 tygodni (w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie) do 37 tygodni (w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie). Paragraf § 2 stanowi, że przed przewidywaną datą porodu pracownica może wykorzystać nie więcej niż 6 tygodni urlopu macierzyńskiego, a po porodzie przysługuje urlop macierzyński niewykorzystany przed porodem aż do wyczerpania wymiaru, o którym mowa w § 1.

Artykuł 181 KP stanowi, że w razie urodzenia **dziecka wymagającego opieki szpitalnej** pracownica, która wykorzystała po porodzie 8 tygodni urlopu macierzyńskiego, pozostałą część tego urlopu może wykorzystać w terminie późniejszym, po wyjściu dziecka ze szpitala.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z ostatnich lat, w 2022 roku w Polsce miało miejsce 306.155 urodzeń dzieci, z czego 22.510 (7,35%) to urodzenia przedwczesne, czyli mające miejsce przed upływem 37. tygodnia ciąży. Analogicznie w 2021 roku, na 332.731 urodzeń 24.523 (7,37%) było przedwczesnych, w 2020 roku na 356.540 urodzeń – 25.581 (7,17%) przedwczesnych, a w 2019 roku na 376.192 urodzeń – 27.957 (7,43%) przedwczesnych. W przybliżeniu można zatem powiedzieć, że **aż jedno na czternaścioro dzieci w Polsce rodzi się przedwcześnie**.

Wśród wcześniaków wyróżnia się przypadki „średnie” (od 33. do 36. tygodnia ciąży), „skrajne” (od 28. do 32. tygodnia ciąży) oraz „ekstremalnie skrajne” (od 23. do 27. tygodnia ciąży).

	2022		2021		2020		2019	
Ekstremalnie skrajne	1.187	5,27%	1.369	5,58%	1.468	5,74%	1.592	5,71%
Skrajne	3.194	14,19 %	2.376	9,69%	3.600	14,07 %	2.689	9,64%
Średnie	18.129	80,54 %	20.778	84,73 %	20.513	80,19 %	23.611	84,65 %

Źródło: <https://wczesniak.pl/statystyka/> (dostęp: 09.01.2024).

24 listopada 2023 r. sygnatariusze petycji pt. „Wydłużenie urlopów macierzyńskich dla matek wcześniaków – cel organizacji rodzicielskich. Pilny do zrealizowania!” wskazali, że:

„Wcześniaki, zwłaszcza skrajne, a więc urodzone przed 28. tygodniem ciąży, wiele tygodni po porodzie przebywają w szpitalu, a lekarze walczą o ich życie i zdrowie. W tym czasie rodzice nie mogą spędzać ze swoim dzieckiem tyle czasu, ile by chcieli, chociaż wiadomo, że ich obecność jest kluczowa dla prawidłowego rozwoju dziecka. Są częścią łańcucha terapeutycznego w leczeniu swojego dziecka i mają ważne zadania związane ze wsparciem zdrowienia przedwcześnie urodzonego «małego wojownika» – pielęgnacja w inkubatorze, leczenie dotykiem, rozwijanie laktacji, kangurowanie. Niestety to szpital ustala, ile czasu mama może spędzić ze swoim hospitalizowanym dzieckiem, a matki mają poczucie okradania ich ze wspólnych chwil z ich maleństwem. Matka co prawda może przerwać urlop macierzyński, ale

dopiero po 8 tygodniach. Dlatego organizacje rodzicielskie apelują o zmiany, które pozwolą mamom wcześniaków przebywać na pełnopłatnym zwolnieniu lekarskim w czasie hospitalizacji ich dzieci, a urlop macierzyński, aby rozpoczynał się po wypisaniu dziecka do domu”.

Źródło: <https://www.koalicjadlawczesniaka.pl/aktualnosci/wydluzenie-urlopow-macierzynskich-dla-matek-wczesniakow-cel-organizacji-rodzicielskich-pilny-do-zrealizowania> (dostęp: 09.01.2024).

Problem ten został zidentyfikowany już przed 16 laty przez Komisję Europejską, która 3 października 2008 r. w projekcie nowelizacji dyrektywy zaproponowała nowe brzmienie art. 8 ust. 4 tej dyrektywy, zgodnie z którym: „Państwa członkowskie podejmują niezbędne środki zapewniające przyznanie dodatkowego urlopu w przypadku przedwczesnego porodu, dzieci hospitalizowanych po urodzeniu, dzieci niepełnosprawnych i porodów mnogich. Okres dodatkowego urlopu powinien być proporcjonalny i powinien pozwalać na zaspokojenie szczególnych potrzeb matki i dziecka/dzieci”.

W szczegółowych wyjaśnieniach Komisja wskazała, że „Państwa członkowskie mają podjąć decyzję co do długości dodatkowego urlopu przyznawanego w przypadku przedwczesnego porodu, dzieci hospitalizowanych po urodzeniu, nowo narodzonych dzieci niepełnosprawnych i porodów mnogich. Ten dodatkowy czas powinien dać kobietom możliwość dojścia do siebie po szczególnym stresie, wywoływanym zwykle przez przedwczesny poród, hospitalizację dziecka po urodzeniu, urodzenie dziecka niepełnosprawnego i poród mnogi. Także w interesie zdrowia kobiet żaden urlop chorobowy przyznany, do czterech tygodni przed porodem lub wcześniej, w przypadku choroby lub powikłań wynikających z ciąży lub porodu nie skraca okresu urlopu macierzyńskiego”.

Źródło: Wniosek dyrektywa Parlamentu europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę Rady 92/85/EWG w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w ciąży, pracowników, które niedawno rodziły, i pracowników karmiących piersią {SEC(2008)2595} {SEC(2008)2596} /* KOM/2008/0637 wersja ostateczna - COD 2008/0193 */ , <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/?uri=COM:2008:0637:FIN> (dostęp: 09.01.2024).

Na inicjatywę Komisji zareagowała posłanka Marzena Okła-Drewnowicz, która 19 grudnia 2008 r. złożyła do ówczesnej Minister Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) interpelację numer 7127 „w sprawie możliwości przesunięcia terminu urlopu macierzyńskiego dla kobiet w przypadku, gdy dziecko jest tzw. wcześniakiem”. Posłanka wskazywała, że „matka, chcąc zapewnić swemu potomstwu należyłą opiekę, zmuszona jest niejako do sięgnięcia po tzw. zasiłek opiekuńczy. Sytuację mógłby zmienić zapis ustawy, w świetle którego urlop macierzyński zaczynałby się w podobnych przypadkach z chwilą opuszczenia szpitala przez matkę i dziecko. Do tego czasu mógłby obowiązywać zasiłek opiekuńczy”.

W odpowiedzi z 21 stycznia 2009 r. minister stwierdziła, że „propozycja ta budzi istotne zastrzeżenia ze względu na konsekwencje jej przyjęcia, tj. pozbawienie pracownicy części urlopu macierzyńskiego, która powinna przypadać bezpośrednio po porodzie i umożliwiać pracownicy pełne zregenerowanie sił po ciąży i porodzie. Gwarancja korzystania przez pracownicę bezpośrednio po porodzie z określonego wymiaru urlopu macierzyńskiego jest standardem wynikającym z prawa międzynarodowego, w tym także unijnego, jak również z regulacji obowiązujących w naszym kraju, poczynając od okresu międzywojennego. Należy

także zauważyć, że w okresie korzystania z urlopu macierzyńskiego pracownica korzysta z pełniejszej ochrony w zakresie trwałości stosunku pracy niż w czasie usprawiedliwionej nieobecności w pracy i pobierania zasiłku opiekuńczego”.

Źródło:

<https://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/3001bd878392962bc12573b500459bdb/a92894fdd4d20782c1257528004b0ac6?OpenDocument> (dostęp: 09.01.2024).

Także ówczesny Rzecznik Praw Dziecka Marek Michalak 27 lutego 2009 r. zwrócił się do MPiPS „z uprzejmą prośbą o zmianę przepisów dotyczących urlopu macierzyńskiego poprzez umożliwienie po porodzie matkom nowonarodzonych, chorych dzieci wykorzystanie takiego urlopu dopiero w okresie, gdy dziecko wraca do domu po długiej hospitalizacji”.

W odpowiedzi, minister stwierdziła, że w jej ocenie „propozycja przesunięcia terminu rozpoczęcia urlopu macierzyńskiego na dzień wyjścia przedwcześnie narodzonego dziecka ze szpitala budzi istotne zastrzeżenia ze względu na konsekwencje jej przyjęcia. Skutkowałoby to bowiem pozbawieniem pracownicy części urlopu macierzyńskiego, która powinna przypadać bezpośrednio po porodzie i umożliwiać pracownicy pełne zregenerowanie sił po ciąży i porodzie. Gwarancja korzystania przez pracownicę, bezpośrednio po porodzie, z określonego wymiaru urlopu macierzyńskiego jest standardem wynikającym z prawa międzynarodowego, w tym także unijnego, jak również z regulacji obowiązujących w naszym kraju, poczynając od okresu międzywojennego.

Źródło: pismo nr ZBIA/500/31-1/2009/ST z dnia 27 lutego 2009 r., pismo nr DPR-I-4102-359-JS/MP/09 z dnia 24 marca 2009 r.,
https://brpd.gov.pl/sites/default/files/rpd_stare/wystapienia/wyst_2009_02_27_odp_mpps.pdf
(dostęp: 09.01.2024).

19 marca 2009 r. również posłowie Tadeusz Arkit, Jarosław Gowin i Witold Kochan złożyli do MPiPS interpelację nr 8720 „regulacji prawnych dotyczących urlopu macierzyńskiego, w szczególności w odniesieniu do kobiet opiekujących się przedwcześnie urodzonymi dziećmi”, w której wskazali, że „należy zgodzić się z poglądem, jaki zawarł w swym wystąpieniu rzecznik praw dziecka, że zmiana omawianego przepisu byłaby pełniejszym niż dotychczasowe działania urzeczywistnieniem konstytucyjnego zapisu mówiącego, iż pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej znajdują się macierzyństwo i rodzicielstwo”.

Źródło:

<https://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/3001bd878392962bc12573b500459bdb/44e23cfda8c35193c1257585004460d3?OpenDocument> (dostęp: 09.01.2024).

W odpowiedzi na wszystkie trzy pisma minister wskazywała, że „dalsze zmiany w polskim ustawodawstwie dotyczącym uprawnień rodzicielskich mogą być ewentualnie związane z legislacją unijną, trwają bowiem prace nad zmianą dyrektywy Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. Komisja Europejska w dniu 6 października 2008 r. przedstawiła propozycje zmian tej dyrektywy obejmujące m.in. wprowadzenie obowiązkowego 6-tygodniowego urlopu macierzyńskiego po porodzie, a także dodatkowego urlopu macierzyńskiego w przypadku porodu przedwczesnego (ewentualnie wydłużenie z tego powodu urlopu macierzyńskiego)”.

23 maja 2009 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wydał opinię, w której we wnioskach i zaleceniach wyraził stanowisko, zgodnie z którym „Komitet opowiada się także za zapewnieniem dodatkowego wsparcia rodzicom i dzieciom o szczególnych potrzebach lub znajdujących się w szczególnej sytuacji – wcześniactwo, dzieci niepełnosprawne lub chore, poród mnogi lub hospitalizacja, a także adopcja i przysposobienie” (punkt 1.4.), a w uwagach szczegółowych, że „w wypadkach szczególnych – wcześniactwo, dzieci niepełnosprawne lub chore, poród mnogi lub hospitalizacja – Komisja proponuje, aby państwa członkowskie mogły zapewnić dłuższy płatny urlop, uwzględniając w ten sposób potrzebę specjalnej troski. Komitet uważa, że ten katalog przypadków nie powinien być katalogiem zamkniętym, powinien dawać poszczególnym państwom członkowskim możliwość uwzględnienia także innych przypadków, jak np. cesarskie cięcie lub komplikacje poporodowe. W przypadku przysposobienia nowo narodzonych dzieci powinno również przysługiwać prawo do urlopu rodzicielskiego” (punkt 4.4.).

Źródło: Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę Rady 92/85/EWG w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracowników karmiących piersią COM(2008) 637 wersja ostateczna – 2008/0193 (COD), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52009AE0882> (dostęp: 09.01.2024).

1 lipca 2015 r. Komisja Europejska wycofała się jednak z planów nowelizacji dyrektywy macierzyńskiej, uzasadniając to blokowaniem prac legislacyjnych na poziomie Rady.

Źródło: komunikat prasowy z dnia 1 lipca 2015 r., https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_15_5287.

Swoistą „następczynią” wycofanego projektu była dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylająca dyrektywę Rady 2010/18/UE, jednak w porównaniu z projektem o 11 lat wcześniejszym nie znalazły się już w niej propozycje dotyczące matek wcześniaków.

Źródło: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L1158> (dostęp: 09.01.2024).

O matkach wcześniaków milczy także ustawa z 9 marca 2023 r., wdrażająca wspomnianą wyżej dyrektywę (Dz.U. 2023 poz. 641).

W związku z powyższym uchwalenie ustawy w proponowanym brzmieniu uzupełnia ubiegłoroczną nowelizację, przywracając – przynajmniej w Polsce – postulat wydłużenia urlopów macierzyńskich zaproponowany przez Komisję Europejską już 16 lat temu, który spotkał się wówczas z aprobatą zarówno Rzecznika Praw Dziecka, jak i szeregu parlamentarzystów, w sposób spełniający standardy wynikające z prawa międzynarodowego przy jednoczesnym wypełnieniu specjalnych potrzeb dzieci przedwcześnie urodzonych i ich rodziców.

2. Różnice między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Zgodnie z art. 3 ust. 3 Konwencji nr 103 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej ochrony macierzyństwa z 1952 r., okres urlopu, który ma być wykorzystany obowiązkowo po porodzie w żadnym wypadku nie może być krótszy niż sześć tygodni, a więc zasadnym jest pozostawienie obowiązku wykorzystania 8-tygodniowego urlopu macierzyńskiego. Przytoczone zapisy Konwencji uwzględniły również, że “reszta całkowitego urlopu będzie mogła być wykorzystana zgodnie z postanowieniami ustawodawstwa krajowego bądź przed przewidywaną datą porodu, bądź po okresie obowiązkowego urlopu, bądź wreszcie częściowo przed pierwszą z tych dat, a częściowo po drugiej z nich”. Nie ma zatem przeszkód do wydłużenia urlopu macierzyńskiego o czas pobytu dziecka przedwcześnie urodzonego w szpitalu lub innym zakładzie leczniczym, co zostało zawarte w przedstawianym projekcie.

Źródło:

<https://www.mop.pl/doc/html/konwencje/k103.html>

W art. 1 proponuje się zmiany w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz.U. 2023 poz. 1465). Całkowicie zmienione zostaje brzmienie art. 181. Dzięki tej zmianie matka nabędzie prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego o całkowity czas hospitalizacji dziecka po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego, maksymalnie do 24 tygodni. Koncentrując się na potrzebach dzieci przedwcześnie urodzonych, prawo to będzie przysługiwać jeśli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji lub opieki hospicyjnej przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

Proponuje się również wprowadzenie przenoszalności prawa do wydłużenia urlopu macierzyńskiego w związku z hospitalizacją dziecka po urodzeniu, również na ojca dziecka. Dodatkowo, w przypadku pobytu matki dziecka w szpitalu lub innym zakładzie leczniczym, zaproponowano odrębne uregulowania od pozostałych przypadków przenoszalności urlopu macierzyńskiego na pracownika-ojca dziecka, w taki sposób aby matka nie rezygnowała z pozostałej części urlopu na rzecz ojca dziecka, tylko przerwała go na czas swojego pobytu w szpitalu/innym zakładzie leczniczym. Jeżeli jednak podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego, miałby ulec wyczerpaniu w czasie jej pobytu w szpitalu – ojciec wcześniaka powinien mieć prawo do jego wydłużenia, na analogicznych zasadach jak matka dziecka.

W art. 2 proponuje się zmianę w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2023 poz. 2780). W art. 29 a wprowadza się zmiany celem zastrzeżenia prawa matek objętych dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym (a więc zatrudnionych np. w ramach umowy zlecenia lub prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą) – do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego na analogicznych zasadach, jak w przypadku prawa do wydłużenia urlopu macierzyńskiego przysługującego matkom zatrudnionym w ramach stosunku pracy.

Wprowadzone zapisy uwzględniają również przenoszalność prawa do wydłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego na ubezpieczonych-ojców dzieci, na analogicznych zasadach, jak w przypadku przenoszalności prawa do wydłużenia urlopu macierzyńskiego na ojców zatrudnionych w ramach stosunku pracy.

3. Przewidywane skutki (społeczne, gospodarcze, finansowe i prawne)

Projekt ma istotne znaczenie dla matek i ojców wcześniaków poprzez zapewnienie rodzicom odpowiednio wydłużonego czasu opieki nad dzieckiem oraz zabezpieczenia finansowego w tym czasie. Biorąc pod uwagę opiekuńczą rolę państwa oraz obowiązek ochrony macierzyństwa i rodzicielstwa, wydłużenie urlopu macierzyńskiego o pobyt dziecka w szpitalu, który może być przeniesiony również na ojca dziecka, jest gestem państwa w stronę rodzin a więc i całego społeczeństwa. Nie powinien on zatem budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Projekt nie wpłynie na majątkowe prawa i obowiązki przedsiębiorców w tym działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

4. Źródła finansowania

Dodatkowe koszty związane z wprowadzonymi zmianami nie powinien przekroczyć około 393 mln zł w skali roku i poniesione zostaną z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Koszty zostały oszacowane na podstawie: liczby przedwczesnych urodzeń w 2022 r., maksymalnego okresu pobierania świadczeń tj. 24 tygodni oraz kwoty minimalnego wynagrodzenia brutto jakie będzie obowiązywać od lipca 2024 r.

5. Obciążenie budżetu jednostek samorządu terytorialnego

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenia budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

6. Założenia podstawowych aktów wykonawczych

W projekcie nie są przewidywane upoważnienia do wydawania aktów wykonawczych. Na podstawie art. 186 8a Kodeksu pracy Minister właściwy do spraw pracy określi w drodze rozporządzenia:

1. treść wniosku pracownicy o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie, złożony pracodawcy w postaci papierowej lub elektronicznej,
2. treść wniosku pracownika-ojca wychowującego dziecko o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie.

7. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej albo oświadczenie, że przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej

Projektowana regulacja jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

8. Oświadczenie o zgodności z Konstytucją RP

W ocenie projektodawców przedstawiany projekt ustawy jest zgodny z Konstytucją RP.

9. Konsultacje społeczne

Nie przeprowadzono formalnych konsultacji społecznych projektu.

Warszawa, 21 czerwca 2024 r.

BEOS-WPEiM-1382/24

SEKRETARIAT ZŁOY SZEFACKOŚĆ

L.dz. DS. 1120.246.2024

Data wpływu 24.06.2024

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Karina Bosak)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2022 r. poz. 990, ze zm.) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy zmierza do nowelizacji ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy¹ (dalej: Kp) oraz ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa² (dalej: ustawa o świadczeniach).

Zmiany zaproponowane w Kp dotyczą art. 180, art. 181 i art. 186^{8a}. Projekt przewiduje wprowadzenie możliwości wydłużenia urlopu macierzyńskiego w razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej. Zgodnie z projektem urlop macierzyński mógłby być wydłużony o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad wymiar podstawowy. Prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego przysługiwałoby, jeżeli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

Proponowane zmiany w ustawie o świadczeniach dotyczą art. 29a i przewidują możliwość przedłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej.

Projektodawcy nie określili daty wejścia ustawy w życie.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem ustawy

Ze względu na przedmiot projektu ustawy należy przywołać dyrektywę Rady 92/85/EWG z dnia 19 października 1992 r. w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1465.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 2780.

karmiących piersią (dziesiąta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG)³ (dalej: dyrektywa 92/85).

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Zgodnie z art. 8 dyrektywy 92/85 państwa członkowskie podejmują niezbędne środki zapewniające pracownikom w ciąży, pracownikom, które niedawno rodziły i pracownikom karmiącym piersią uprawnienie do nieprzerwanego urlopu macierzyńskiego, trwającego co najmniej 14 tygodni, udzielonego przed porodem lub po nim zgodnie z prawem krajowym lub praktyką. Urlop macierzyński powinien obejmować co najmniej dwutygodniowy obowiązkowy okres, przyznawany przed lub po porodzie. Stosownie do art. 11 dyrektywy 92/85 kobiety korzystające z urlopu macierzyńskiego powinny mieć zapewnione utrzymanie płatności lub prawo do odpowiednich zasiłków. Zasiłek uważa się za odpowiedni, jeżeli co najmniej odpowiada on dochodom, które pracownica otrzymywałaby w przypadku przerwy w pracy spowodowanej stanem zdrowia, przy czym jego górną granicę ustala ustawodawca krajowy.

Przywołane przepisy dyrektywy 92/85 są implementowane do prawa polskiego postanowieniami Kp i ustawy o świadczeniach. Należy równocześnie wskazać, że dyrektywa 92/85 określa minimalny wymiar urlopu macierzyńskiego, co oznacza, że państwa członkowskie są uprawnione do określenia jego górnej granicy. Wymiar urlopu macierzyńskiego przewidziany w Kp, w szczególności w art. 180 § 1, jest wyższy niż minimalny okres wskazany w dyrektywie 92/85. W tym kontekście należy uznać, że projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

4. Konkluzje

Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Autor:

Bartosz Pawłowski

ekspert ds. legislacji

w Biurze Ekspertyz

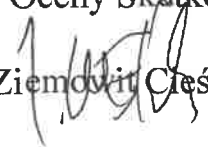
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor

Biura Ekspertyz

i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślak

³ Dz. Urz. EWG L 348 z 28.11.1992 r., s. 1, ze zm.

Warszawa, 21 czerwca 2024 r.

BEOS-WPEiM-1383/24

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L.dz. DS.1120.246.2024(2)

Data wpływu 24.06.2024

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Karina Bosak) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu

Projekt ustawy zmierza do nowelizacji ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy¹ (dalej: Kp) oraz ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa² (dalej: ustawa o świadczeniach).

Zmiany zaproponowane w Kp dotyczą art. 180, art. 181 i art. 186^{8a}. Projekt przewiduje wprowadzenie możliwości wydłużenia urlopu macierzyńskiego w razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej. Zgodnie z projektem urlop macierzyński mógłby być wydłużony o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad wymiar podstawowy. Prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego przysługiwałoby, jeżeli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia.

Proponowane zmiany w ustawie o świadczeniach dotyczą art. 29a i przewidują możliwość przedłużenia okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej.

Projekt nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej.

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1465.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 2780.

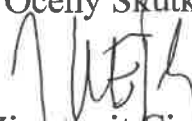
Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej** w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu.

Autor:

Bartosz Pawłowski
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:

Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślak

Warszawa, 1 lipca 2024 r.

BEOS-WP/WOSR-1384/24

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L.dz. DS. 1700.84.2024

Data wpływu 2.07.2024

Pan Minister

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Ocena skutków regulacji

**zawartej w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz
niektórych innych ustaw
(przed nadaniem numeru druku)¹**

I. Jaki problem jest rozwiązywany?

Projekt dotyczy prawa do urlopu macierzyńskiego dla rodziców dzieci, które po urodzeniu wymagają hospitalizacji lub opieki hospicyjnej przez stosunkowo długi czas. Chodzi tu głównie o uprawnienia rodziców dzieci przedwcześnie urodzonych, ale również innych dzieci poddanych hospitalizacji oraz o możliwość zapewnienia im opieki przez dłuższy okres niż przewidziany obecnie obowiązującymi przepisami o urlopie macierzyńskim i innych urlopach związanych z rodzicielstwem.

Projekt stanowi powtórzenie propozycji zawartych w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przed nadaniem numeru druku)². W dniu 21 maja 2024 r. zwrócono się do przedstawiciela wnioskodawców o uzupełnienie uzasadnienia (na podstawie art. 34 ust. 2a regulaminu

¹ Projekt ustawy znajduje się w wykazie projektów wniesionych, którym nie został nadany jeszcze numer druku sejmowego. Numer w wykazie: SH-020-160/24. Przedstawiciel wnioskodawcy: pos. Karina Anna Bosak.

² Projekt ustawy znajduje się w wykazie projektów wniesionych, którym nie został nadany jeszcze numer druku sejmowego. Numer w wykazie: SH-020-122/24. Przedstawiciel wnioskodawcy: pos. Karina Anna Bosak. Projekt był przedmiotem następujących opinii BEOS: *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Karina Anna Bosak)*, opinia z 24 kwietnia 2024 r. BEOS-WPEiM-927/24; *Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Karina Anna Bosak) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu*, opinia z 24 kwietnia 2024 r., BEOS-WPEiM-928/24; *Ocena skutków regulacji zawartej w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przed nadaniem numeru druku)* opinia z 8 maja 2024 r. BEOS-WPEiM-929/24.

Sejmu), a 10 czerwca 2024 r. projekt został wycofany przez wnioskodawców. Opiniowany projekt stanowi powtórną prezentację projektu ustawy, z dwoma niewielkimi zmianami w uzasadnieniu.

II. Rekomendowane rozwiązanie (w tym planowane narzędzia interwencji) i oczekiwany efekt

Obecnie podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego jest określony w art. 180 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy³ (dalej jako: Kodeks pracy lub KP). Wynosi on 20 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie i odpowiednio do 37 tygodni – w przypadku urodzenia większej liczby dzieci przy jednym porodzie.

W projekcie proponuje się dokonanie zmian w treści art. 180 i art. 181 Kodeksu pracy poprzez wprowadzenie regulacji, że w razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej pracownicy przysługiwać będzie prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie. W razie urodzenia dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej pracownica, która wykorzystała po porodzie 8 tygodni urlopu macierzyńskiego, pozostałą część tego urlopu wydłużoną o całkowity czas hospitalizacji dziecka, jednak nie dłużej niż o 24 tygodnie ponad jego wymiar podstawowy, będzie mogła wykorzystać w terminie późniejszym, po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego. Literalnie okres, o który ma być wydłużony urlop macierzyński, jest w projekcie określony przez odniesienie się do „całkowitego czasu hospitalizacji”, z pominięciem opieki paliatywnej i hospicyjnej, co może prowadzić do wątpliwości interpretacyjnych i ewentualnego niezrealizowania celu nowelizacji w takich przypadkach.

Uprawnienie do wydłużenia wymiaru i zmiany rozkładu urlopu macierzyńskiego ma przysługiwać, „jeśli dziecko po urodzeniu wymagało hospitalizacji lub opieki hospicyjnej przez okres dłuższy niż 30 dni, w pierwszych 45 dniach życia”. W projekcie nie określono sposobu liczenia 30 dni, w których ma wystąpić hospitalizacja lub opieka hospicyjna, w szczególności, czy ma być to okres nieprzerwany czy będzie brana pod

³ Dz. U. z 2023 r. poz. 1465.

uwagę łączna długość poszczególnych przypadków hospitalizacji lub opieki hospicyjnej, które w sumie trwają dłużej niż 30 dni.

Projekt przewiduje również szczegółowe przepisy dotyczące składania wniosków o wydłużony urlop macierzyński (proponowane przepisy art. 181 § 4 KP i art. 186^{8a} pkt 4^a-4^d KP), wykorzystania prawa do wydłużonego urlopu macierzyńskiego przez ojca dziecka w określonych sytuacjach (projektowany art. 181 § 5-6 KP) oraz techniczne zmiany w art. 180 KP zakładające, że wydłużony wymiar urlopu macierzyńskiego będzie przysługiwał poza przewidzianymi w tym przepisie okresami urlopu określanego w projekcie jako podstawowy urlop macierzyński. W projekcie nie przewidziano możliwości skorzystania z wydłużonego urlopu macierzyńskiego przez innego niż ojciec członka najbliższej rodziny. Wobec braku wyraźnej regulacji, kiedy dokładnie po wyjściu dziecka ze szpitala lub innego zakładu leczniczego miałyby być wykorzystywana „pozostała część urlopu wydłużona o całkowity czas hospitalizacji”, mogą powstawać wątpliwości, w jakich sytuacjach i okresach ze szczególnych uprawnień wynikających z projektu mogą skorzystać tylko ojcowie dzieci, a kiedy również inni członkowie najbliższej rodziny (zob. art. 180 § 6 – 13, 15 i 17 KP).

Na podstawie art. 183 § 2 KP do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego przepis art. 181 stosuje się odpowiednio. Prawo do wydłużenia urlopu macierzyńskiego będzie więc przysługiwało również pracownikowi, który przyjął dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, uprawnionemu do korzystania z urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego. Można przypuszczać, że w tym zakresie prawo do przedłużenia urlopu i okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego będzie się raczej wiązało z hospitalizacją dzieci innych niż przedwcześnie urodzone.

W projekcie przewiduje się także odpowiednie zmiany przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa⁴ (dalej jako: u.ś.p.), mające zapewnić, żeby nowo przyznanym okresom wydłużenia urlopu macierzyńskiego odpowiadał zasiłek macierzyński przysługujący na zasadach określonych w tej ustawie. Z projektu wynika, że osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym, które nie są pracownikami, zasiłek

⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 2780.

macierzyński ma przysługiwać w nowym, dłuższym okresie odpowiadającym zmienionemu okresowi korzystania z urlopu macierzyńskiego, na zasadach analogicznych do pracowników.

Projekt nie odnosi się do wysokości zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający wydłużeniu urlopu macierzyńskiego o czas hospitalizacji dziecka. Zgodnie z art. 31 ust. 1 u.ś.p. miesięczny zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego wynosi 100% podstawy wymiaru zasiłku. Miesięczny zasiłek macierzyński za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego wynosi 70% podstawy wymiaru zasiłku. Jednak na podstawie art. 30a ust. 1 u.ś.p. ubezpieczona – matka dziecka, nie później niż 21 dni po porodzie, może złożyć pisemny wniosek o wypłacenie jej zasiłku macierzyńskiego za okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego w pełnym wymiarze (z wyłączeniem okresu, o którym mowa w art. 182^{1a} § 4 Kodeksu pracy, czyli za część urlopu rodzicielskiego przysługującego ojcu dziecka). W przypadku takiego wniosku miesięczny zasiłek macierzyński za cały okres odpowiadający okresowi urlopu macierzyńskiego, urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego wynosi 81,5% podstawy wymiaru zasiłku. Wniosek, o którym mowa w art. 30a, może być zatem złożony zanim będą stwierdzone przesłanki do wydłużenia urlopu macierzyńskiego zgodnie z projektowanym art. 181 KP. W takiej sytuacji mogą powstać wątpliwości dotyczące wysokości wypłacanego zasiłku macierzyńskiego oraz sposobu jego rozliczania.

Projekt nie przewiduje zmian w regulacji okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego przez rolników na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników⁵ ani w regulacji okresu przysługiwania świadczenia rodzicielskiego, o którym mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych⁶. W przypadku osób korzystających z tych świadczeń nowelizacja nie wpłynie zatem na długość okresu pobierania świadczeń, nawet w przypadku hospitalizacji dziecka.

Efektem projektowanych zmian będzie wydłużenie okresu, przez który rodzice dzieci wymagających opieki szpitalnej będą mogli korzystać z przerw w wykonywaniu

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 90.

⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 323.

pracy zarobkowej z zachowaniem uprawnień do zasiłku z ubezpieczenia chorobowego lub innych uprawnień wynikających ze stosunków zatrudnienia.

Projekt ustawy był przedmiotem analiz Biura Ekspertyz i Oceny Skutków Regulacji Kancelarii Sejmu dotyczących zgodności z prawem Unii Europejskiej⁷. Omawiany projekt był także przedmiotem analizy BEOS w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu⁸.

III. Jak problem został rozwiązany w innych państwach, w szczególności państwach członkowskich OECD/UE?

Rozwiązania wprowadzone w analizowanych państwach⁹ w celu umożliwienia opieki nad dzieckiem przedwcześnie urodzonym są zróżnicowane i obejmują zarówno: 1) wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z przedwczesnym porodem (np. w Austrii, Irlandii czy Niemczech); 2) wydłużenie urlopu w wyniku hospitalizacji dziecka (np. w Belgii, Danii, Hiszpanii, Holandii); 3) możliwość przerywania urlopu na czas pobytu dziecka w szpitalu (w Irlandii i we Włoszech); 4) jak i inne elastyczne rozwiązania związane z możliwością wydłużenia urlopu macierzyńskiego o niewykorzystaną przed porodem liczbę dni (w państwach, w których urlop macierzyński dzieli się na część przed i poporodową, np. w Czechach, Finlandii, Francji, Grecji, Luksemburgu, Łotwie, Rumunii czy we Włoszech). Innym rozwiązaniem stosowanym w niektórych państwach jest brak elastycznych form wykorzystania urlopu macierzyńskiego w związku z porodem przedwczesnym (np. w Estonii).

Wydłużenie trwania urlopu macierzyńskiego o określony czas ponad standardowy okres w związku z przedwczesnym porodem ma miejsce np. w Austrii,

⁷ *Opinia w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Karina Bosak)*, opinia z 21 czerwca 2024 r. BEOS-WPEiM-1102/24.

⁸ *Opinia w sprawie stwierdzenia, czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Karina Bosak) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej w rozumieniu art. 95a regulaminu Sejmu*, opinia z 21 czerwca 2024 r., BEOS-WPEiM-1103/24.

⁹ Niniejszą informację przygotowano na podstawie: *19th International Review of Leave Policies and Related Research 2023*, International Network on Leave Policies and Research, September 2023, https://www.leavenetwork.org/fileadmin/user_upload/k_leavenetwork/annual_reviews/2023/Blum_etal_LPRN_full_report_2023.pdf; *Maternity Leave in Europe: Exploring Policies & Benefits by Countries*, 11 February 2024, <https://www.eurodev.com/blog/maternity-leave-europe>; strony internetowej Komisji Europejskiej - *Employment, Social Affairs & Inclusion*: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=858&langId=en>, a także aktów prawnych i rządowych stron internetowych poszczególnych analizowanych państw.

Irlandii czy w Niemczech. W Austrii, w sytuacji porodu przedwczesnego, przysługujący matce urlop macierzyński po porodzie wydłużany jest o 2 tygodnie. Ponadto, ponieważ austriackie przepisy przewidują także obowiązkowy okres urlopu przed porodem, jeżeli dziecko urodzi się wcześniej niż przewidywano, różnicę dni między faktyczną a prognozowaną datą urodzenia wlicza się do urlopu macierzyńskiego przysługującego po porodzie (jego długość nie może jednak przekroczyć całkowitej długości urlopu macierzyńskiego przysługującego matkom łącznie przed i po porodzie). W Irlandii, jeśli dziecko urodzi się przed przewidywaną datą rozpoczęcia urlopu macierzyńskiego, można skorzystać z dodatkowego urlopu macierzyńskiego z uwagi na przedwczesny poród. W takiej sytuacji matkom przysługuje standardowy wymiar urlopu, począwszy od dnia narodzin dziecka, plus dodatkowy urlop wynoszący tyle tygodni, ile przypadało pomiędzy faktyczną datą narodzin dziecka a datą planowanego rozpoczęcia urlopu macierzyńskiego. W Niemczech w sytuacji porodu przedwczesnego urlop macierzyński przysługuje w wymiarze o 4 tygodnie dłuższym niż podstawowy. Ponadto okres urlopu macierzyńskiego po porodzie jest przedłużony także o liczbę dni, których kobieta nie wykorzystała przed porodem (w Niemczech pracujące i ubezpieczone matki mogą skorzystać z tzw. okresu ochronnego przed porodem¹⁰ w wymiarze 6 tygodni).

Wydłużenie urlopu macierzyńskiego ze względu na hospitalizację dziecka wprowadzono np. w Belgii (wydłużenie urlopu macierzyńskiego o 2 tygodnie w stosunku do standardowego czasu urlopu). Podobnie jest w Danii – w sytuacji, w której dziecko jest hospitalizowane, okres prawa do nieobecności matki w pracy zostaje przedłużony o okres pobytu dziecka w szpitalu, jeśli hospitalizacja ma miejsce w ciągu pierwszych 46 tygodni po narodzinach (prawo do nieobecności może zostać przedłużone maksymalnie o 3 miesiące). W Hiszpanii w razie hospitalizacji dziecka z uwagi na przedwczesny poród lub z innego powodu, jeżeli pobyt dziecka w szpitalu przekracza 7 dni, urlop z tytułu urodzenia i opieki nad dzieckiem (który zastąpił w Hiszpanii urlop macierzyński i ojcowski) jest przedłużany o tyle dni, ile trwała hospitalizacja, jednak nie więcej niż o 13 tygodni. Natomiast w Holandii pracownikom

¹⁰ Okres ochronny przed porodem (niem. *Schutzfrist vor der Entbindung*) oznacza czas, w trakcie którego pracodawca nie może nakazać ciężarnej wykonywania pracy, chyba że ona sama zadeklaruje gotowość pracowania.

przysługuje dodatkowy urlop w wymiarze do 10 tygodni, jeśli dziecko musi pozostać w szpitalu dłużej niż tydzień po porodzie.

Z kolei odroczenie części urlopu macierzyńskiego na czas hospitalizacji dziecka jest możliwe np. w Irlandii. Matka może – za zgodą pracodawcy – odroczyć urlop macierzyński na okres do 6 miesięcy, jednak tylko wówczas, jeżeli wykorzystała już 14 tygodni z przysługującego jej urlopu macierzyńskiego (w tym co najmniej 4 tygodnie po porodzie). Możliwość przerwania urlopu macierzyńskiego (i powrotu matki do pracy) w czasie pobytu noworodka w szpitalu istnieje także we Włoszech. Przerwany urlop rozpoczyna się ponownie po wypisaniu dziecka ze szpitala. Z przerwy w urlopie macierzyńskim można skorzystać tylko raz w przypadku każdego dziecka i tylko pod warunkiem, że stan zdrowia matki pozwala na wznowienie pracy (co musi być potwierdzone zaświadczeniem lekarskim).

W wielu państwach część urlopu macierzyńskiego wykorzystuje się przed datą porodu (obowiązkowo lub dobrowolnie). W takich przypadkach w sytuacji porodów następujących przed prognozowanym terminem urlop macierzyński jest najczęściej przedłużany o niewykorzystaną przed porodem liczbę dni. W Czechach co do zasady urlop macierzyński rozpoczyna się 6 tygodni przed przewidywanym terminem porodu (z możliwością rozpoczęcia urlopu wcześniej, do 8 tygodni przed terminem porodu). Jeżeli poród nastąpił wcześniej niż prognozowano, urlop macierzyński po porodzie jest wydłużony o niewykorzystaną przed porodem liczbę dni. W Finlandii wprowadzono tzw. „urlop ciąży” trwający 40 dni roboczych (rozpocząć go można nie wcześniej niż 30 i nie później niż 14 dni przed przewidywanym terminem porodu). W przypadku przedwczesnego porodu, jeśli dziecko urodzi się wcześniej niż 30 dni przed terminem porodu, matka ma prawo do zasiłku i urlopu od następnego dnia przez kolejne 40 dni. We Francji przepisy przewidują urlop macierzyński podzielony na część przedporodową i po porodzie. W przypadku przedwczesnego porodu, który ma miejsce na mniej niż 6 tygodni przed przewidywaną datą porodu, niewykorzystana część urlopu przechodzi automatycznie na okres poporodowy. Jeżeli poród miał miejsce na ponad 6 tygodni przed prognozowaną datą, a dziecko wymaga hospitalizacji, długość urlopu macierzyńskiego jest zwiększona o liczbę dni pomiędzy faktyczną datą porodu a początkiem ustawowego uprawnienia (6 tygodni przed planowym terminem porodu). W Grecji, gdzie urlop także częściowo przysługuje przed porodem, jeśli poród nastąpi przed przewidzianym terminem, jego niewykorzystana

część może zostać przyznana po porodzie. W Luksemburgu, gdzie przepisy nakazują wykorzystanie części urlopu macierzyńskiego przed porodem, w przypadku narodzin dziecka przed przewidywaną datą porodu, niewykorzystana część urlopu przedporodowego jest dodawana do okresu poporodowego. Na Łotwie także podzielono urlop na część do wykorzystania przed porodem (urlop ciążyowy) i po nim (urlop macierzyński). Jeżeli dziecko urodziło się przed prognozowanym terminem porodu, okres urlopu macierzyńskiego po porodzie jest wydłużony o niewykorzystany urlop ciążyowy. W Rumunii nie przewidziano dodatkowego wymiaru urlopu związanego z wcześniejszym porodem, jednak przepisy pozwalają na elastyczne wykorzystanie dużej części urlopu macierzyńskiego (z którego obowiązkowo trzeba skorzystać przez pierwsze 42 dni po porodzie, a pozostałe 84 dni można wykorzystać przed lub po porodzie w rozkładzie ustalonym na podstawie zaleceń lekarskich i preferencji matki). Ponadto kobietom w ciąży lub po porodzie, które nie przebywają na urlopie macierzyńskim, w określonych przypadkach (związanych ze zdrowiem matki lub dziecka) przysługuje tzw. urlop z tytułu ryzyka macierzyńskiego. Urlop ten może być udzielony (w całości lub w częściach) przed urlopem macierzyńskim lub po nim, na okres nie dłuższy niż 120 dni, na podstawie odpowiedniego zaświadczenia lekarskiego. We Włoszech, jeżeli poród następuje wcześniej niż jego przewidywany termin, niewykorzystane przed porodem dni wlicza się do okresu urlopu macierzyńskiego po porodzie (nawet jeśli w takim przypadku łączna długość urlopu przekroczy ustawowy wymiar urlopu macierzyńskiego).

Elastycznych form wykorzystania urlopu macierzyńskiego nie przewidziano np. w Estonii, gdzie maksymalny wymiar urlopu macierzyńskiego wynosi 100 dni od przewidywanej daty porodu. W przypadku porodu wcześniejszego niż przewidywany – urlop macierzyński trwa do ukończenia 100 dni przez dziecko.

IV. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Zmiany proponowane w projekcie będą oddziaływały na następujące podmioty:

- matki noworodków wymagających opieki szpitalnej lub hospicyjnej (przez dłużej niż 30 dni w pierwszych 45 dniach życia) – wydłuży się okres, w którym kobiety te będą mogły sprawować bezpośrednią opiekę nad dziećmi;

- ojcowie noworodków wymagających opieki szpitalnej lub hospicyjnej – będzie im przysługiwał wydłużony urlop macierzyński w wymiarze niewykorzystanym przez matkę dziecka;
- dzieci urodzone przedwcześnie, tj. między 22. a 37. tygodniem ciąży (ok. 19 tys. dzieci rocznie¹¹) i urodzone w terminie, ale z powodu powikłań okołoporodowych wymagające dłuższej hospitalizacji (ok. 200 dzieci rocznie¹²) – będą miały zapewnioną bezpośrednią opiekę rodziców przez dłuższy okres urlopu macierzyńskiego, co jest szczególnie istotne z uwagi na wyjątkowe potrzeby tych dzieci – w wielu przypadkach ich stan wymaga dodatkowej opieki lekarskiej i rehabilitacji oraz wsparcia w przezwyciężaniu różnego rodzaju ograniczeń, których nie doświadczają ich rówieśnicy urodzeni bez komplikacji¹³;
- pracodawcy¹⁴ zatrudniający osoby, które zostały rodzicami dzieci wymagających opieki szpitalnej lub hospicyjnej – wydłużony okres przysługującego urlopu macierzyńskiego wydłuży okres nieobecności pracowników na stanowisku pracy; zgodnie z projektowanymi przepisami, wydłużenie może nastąpić o całkowity czas hospitalizacji dziecka (maksymalnie o 24 tygodnie ponad podstawowy wymiar urlopu macierzyńskiego);
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) – zwiększony koszt zasiłków macierzyńskich wynikający z wydłużenia okresu urlopu macierzyńskiego dla określonej grupy osób; dodatkowe koszty administracyjne związane z obsługą wniosków i weryfikacją uprawnień;

¹¹ Liczba oszacowana na podstawie informacji GUS na temat liczby urodzeń w 2023 roku i danych z roczników demograficznych z poprzednich lat, zgodnie z którymi odsetek wcześniaków w ogólnej liczbie urodzeń oscyluje na poziomie 7% - Zob. *Biuletyn Statystyczny Nr 1/2024*, Tablica 7 Stan i ruch naturalny ludności, 23.02.2024 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/informacje-o-sytuacji-spoleczno-gospodarczej/biuletyn-statystyczny-nr-12024,4,146.html>, Zob. *Rocznik Demograficzny 2023*, 22.11.2023 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-demograficzny-2023,3,17.html>, s. 299.

¹² Liczba oszacowana przez Departamentu Analiz Ekonomicznych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia.

¹³ Zob. M. Majewska, *Powikłania wcześniactwa i choroby wcześniaków. Czym jest syndrom wcześniaka?*, <https://www.poradnikzdrowie.pl/ciaza-i-dziecko/zdrowie-dziecka/co-grozi-wczesniakowi-najczestsze-choroby-wczesniakow-aa-RiTG-bcBs-ZXG8.html>.

¹⁴ Ogólna liczba osób prawnych, jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (bez osób fizycznych prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) wynosiła na koniec 2023 roku 5,15 mln — *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2023 r.*; Tablica 1. Liczba podmiotów gospodarki narodowej w okresie 31 grudnia 2014 – 31 grudnia 2023, 14.03.2024 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-2023-r,1,28.html>.

- minister właściwy do spraw pracy – w zakresie wydania rozporządzeń określających treść wniosków o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej.

V. Informacje o zakresie, czasie trwania i wynikach konsultacji

Z uzasadnienia projektu ustawy nie wynika, aby projekt został poddany konsultacjom społecznym. Zgodnie z informacjami z Systemu Informacyjnego Sejmu, w dniu 20 czerwca 2024 r. Marszałek Sejmu skierował projekt do konsultacji (SN, PG, NRA, KRRP, RDS, KIG, PIP, ZUS, RNZUS, RMiŚP, FZZ, OPZZ, NSZZ"S", BCC-ZP, Lewiatan, ZPiP, ZRP, PRP i FPP).

VI. Wpływ na sektor finansów publicznych

Projektodawcy szacują koszt proponowanych zmian na 393 mln zł rocznie. Kwota ta będzie stanowiła dodatkowe obciążenie dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z którego wypłacane są zasiłki macierzyńskie.

Według deklaracji autorów projektu, za podstawę szacunków posłużyła liczba przedwczesnych urodzeń w 2022 roku (22 510¹⁵), maksymalny określony w projekcie okres pobierania świadczeń (24 tygodnie) i kwota minimalnego wynagrodzenia brutto (obowiązująca od lipca 2024 r. – 4 300 zł¹⁶). W uzasadnieniu projektu nie zawarto jednak opisu metody, która posłużyła do obliczenia całościowej kwoty kosztów, nie można więc zweryfikować jej poprawności.

Warto zasugerować projektodawcom skorygowanie szacowanej liczby przedwczesnych urodzeń (a więc w efekcie również ogólnej kwoty kosztów), ponieważ bazowali oni na ogólnej liczbie urodzeń w 2022 r. (306 tys.), a wskaźnik ten spadł w 2023 r. do 272 tys. (spadek ten był wyraźniejszy niż przewidziany w prognozie GUS¹⁷ – 34 tys., a nie 19 tys.). Jednocześnie należy zaznaczyć, że podana przez

¹⁵ Projektodawcy powołując się na dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), podają inne liczby niż te opublikowane w 2023 roku przez tę właśnie instytucję. W uzasadnieniu projektu podano, że przedwczesnych urodzeń w 2022 r. było 22 510, natomiast w tabelach GUS była to liczba 21 774 – Por. *Rocznik Demograficzny 2023*, op. cit., s. 299.

¹⁶ *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 2023 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej stawki godzinowej w 2024 r.*, Dz. U. z 2023 r. poz. 1893, <https://lisap.sejm.gov.pl/lisap.nsf/download.xsp/WDU20230001893/O/D20231893.pdf>.

¹⁷ *Prognoza ludności rezydującej dla Polski na lata 2023-2060*, 20.12.2023 r., https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5469/12/1/1/prognoza_ludnosci_rezydujacej_dla_polski_na_lata_2023-2060.pdf.

autorów projektu kwota kosztów jest oszacowana maksymalnie, a można zakładać, że jedynie niewielka część dzieci urodzonych przedwcześnie będzie wymagała tak długiej, 6-miesięcznej hospitalizacji¹⁸.

VII. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Proponowana zmiana może mieć negatywny wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, ponieważ wydłuży ona okres nieobecności w pracy części pracownic i pracowników, którym urodziło się dziecko wymagające hospitalizacji (nawet o dodatkowe 24 tygodnie). Jednakże biorąc pod uwagę, że liczba urodzeń w Polsce z roku na rok spada (w 2023 r. wyniosła 272 tys.¹⁹), a odsetek wcześniaków w tej grupie oscyluje w okolicy 7%²⁰, liczba potencjalnych beneficjentów wydłużonego urlopu macierzyńskiego będzie wynosiła ok. 19 tys. osób rocznie. Uwzględniając fakt, że jedynie część wcześniaków wymaga tak długiej hospitalizacji, wpływ projektowanego rozwiązania na konkurencyjność nie będzie więc znaczny.

Jeżeli zaś chodzi o wpływ na rodzinę i gospodarstwa domowe, zapewnienie dodatkowego płatnego urlopu macierzyńskiego zwiększy bezpieczeństwo finansowe rodzin, w których urodziło się dziecko wymagające szczególnej opieki.

VIII. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

W projekcie nie są przewidywane upoważnienia do wydawania aktów wykonawczych. Projekt przewiduje natomiast zmianę upoważnienia ustawowego dla ministra właściwego ds. pracy w zakresie wydania rozporządzeń określających treść wniosków o wydłużenie urlopu macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej. Przewiduje również, że „dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy” będą dołączane do wniosków o wydłużenie okresu pobierania zasiłku macierzyńskiego w związku z urodzeniem dziecka wymagającego opieki szpitalnej lub hospicyjnej po porodzie.

¹⁸ Nie udało się uzyskać danych z NFZ na temat liczby noworodków wymagających długoterminowej hospitalizacji (ponad 30 dni) oraz średniego okresu takiej hospitalizacji.

¹⁹ Zob. R. Ditrach – *GUS opublikował dane demograficzne za 2023 rok. Nie jest źle. Jest tragicznie*, 01.02.2024 r., <https://forsal.pl/gospodarka/demografia/artykuly/9419396,gus-opublikowal-dane-demograficzne-za-2023-rok-nie-jest-zle-jest-tra.html>.

²⁰ Odsetek ten utrzymuje się na przestrzeni lat mimo stopniowego spadku liczby urodzeń.

IX. Wpływ na rynek pracy

Wydłużona absencja określonej grupy pracowników może wymagać od pracodawców zaangażowania innych/nowych pracowników do zapewnienia płynnej realizacji zadań, jednak z uwagi na ograniczony zasięg projektowanych zmian ich wpływ na rynek pracy nie powinien być odczuwalny.

Jednocześnie warto zauważyć, że przyznawanie dodatkowych uprawnień rodzicom małych dzieci może wzmacniać patologiczne zachowania na rynku pracy, w tym dyskryminację w procesie rekrutacyjnym potencjalnych rodziców (szczególnie kobiet). Przez rozszerzone uprawnienia urlopowe mogą oni być postrzegani jako mniej dyspozycyjni i stanowiący obciążenie pracownicy.

Wydłużony urlop macierzyński będzie również formalnie wydłużał okres tymczasowej dezaktywizacji zawodowej i potencjalnie utrudniał powrót rodziców-pracowników do obowiązków zawodowych²¹.

X. Wpływ na pozostałe obszary

Skutki społeczne wprowadzenia proponowanych rozwiązań będą zdecydowanie pozytywne. Zwiększy się poczucie bezpieczeństwa rodziców noworodków wymagających hospitalizacji, a także samych dzieci, które będą miały dłużej zapewnioną bezpośrednią opiekę sprawowaną przez najbliższe sobie osoby.

Ponadto, tego typu regulacja będzie wyrazem prorodzinnej polityki państwa, umożliwiającej rodzicom godzenie opieki nad dzieckiem z pracą zawodową oraz zapewniającej dodatkowe wsparcie w przypadku komplikacji, co może z kolei pozytywnie wpływać na podejmowanie decyzji prokreacyjnych²².

Rodzice wcześniaków w petycji²³ złożonej m.in. do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej²⁴ podkreślają, że konieczność wykorzystania 8 tygodni urlopu

²¹ Zob. A. Kielczewska, P. Kukołowicz, A. Wincewicz, *Praca a dom. Wyzwania dla rodziców i ich konsekwencje*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa, grudzień 2022, <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/12/Praca-a-dom.pdf>.

²² Zob. M. Sikorska, *Czy zwiększenie diety w Polsce jest możliwe?*, IBS Policy Paper 4/2021, <https://ibs.org.pl/wp-content/uploads/2022/12/Czy-zwiekszenie-dietnosci-w-Polsce-jest-mozliwe.pdf>.

²³ https://www.petycjeonline.com/urlopy_macierzyskie_dla_matek_wczeniakov_po_wypisie_dziecka_o_domu_zwolnienie_lekarskie_w_czasie_hospitalizacji_dziecka_po_urodzeniu.

²⁴ W Ministerstwie powołano Zespół do spraw poprawy sytuacji dzieci przedwcześnie urodzonych oraz dzieci hospitalizowanych po urodzeniu. Jego pierwsze posiedzenie odbyło się w dniu 15 lutego br. W efekcie prac zespołu został przygotowany projekt ustawy, który jest obecnie poddawany wstępnym konsultacjom. Należy jednak podkreślić, że rozwiązania zawarte w projekcie Ministerstwa znacząco się różnią od tych proponowanych w opiniowanym projekcie – J. Ćwiek-Świdecka, *Dłuższe urlopy dla mam*

macierzyńskiego tuż po porodzie, w przypadku gdy dziecko nadal przebywa w szpitalu, sprawia, że czują się okradzeni z czasu, który powinni poświęcić na bezpośrednią opiekę nad dzieckiem. Problemy wynikające z przedwczesnego porodu – wysoki poziom stresu, depresja czy wręcz zespół stresu pourazowego u rodzica, połączone z koniecznością zapewnienia specjalistycznej opieki lekarskiej i różnorodnych terapii wspierających rozwój nowonarodzonego dziecka – sprawiają, że powrót do pracy po tradycyjnie przysługującym okresie urlopu macierzyńskiego jest w wielu przypadkach znacznie utrudniony. Projektowane rozwiązanie zapewni rodzicom wcześniaków większy komfort psychiczny i umożliwi skupienie się na potrzebach dziecka, co ma bezpośrednie przełożenie na lepsze przewyżczanie ograniczeń rozwojowych przez te dzieci.

XI. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

W projekcie nie wskazano konkretnej daty wejścia w życie zaproponowanej regulacji.

Przewidziano zmianę upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia określającego treść wniosku i dokumenty wymagane do ustalenia uprawnień i przyznania urlopu macierzyńskiego za okres wydłużonego projektem urlopu macierzyńskiego. W art. 2 projektowanej ustawy nowelizującej przewidziano zmianę ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (projektowany art. 29a ust. 1^d i 1^f) w taki sposób, żeby do wniosków związanych z przedłużeniem urlopu macierzyńskiego były dołączane dokumenty analogiczne jak w przypadku wniosku składanego do pracodawcy określone w przepisach wydanych na podstawie nowego brzmienia artykułu 186^{8a} Kodeksu pracy. Obecnie obowiązujące przepisy przewidują, że dokumenty wymagane do przyznania zasiłku macierzyńskiego na podstawie ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa są określone w akcie wykonawczym wydanym na podstawie artykułu art. 61b ust. 6 u.ś.p. Przyjęcie projektu w obecnej wersji prowadziłoby więc do niespójności w sprawach zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa

wcześniaków – wkrótce projekt ustawy, 28.03.2024 r., <https://kobieta.rp.pl/prawo/art40084111-dluzsze-urlopy-dla-mam-wczesniakow-wkrotce-projekt-ustawy>.

lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków (por. rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie zakresu informacji o okolicznościach mających wpływ na prawo do zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub ich wysokość oraz dokumentów niezbędnych do przyznania i wypłaty zasiłków)²⁵.

XII. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Projektodawcy nie wskazują sposobu ani terminu ewaluacji.

Autorzy:

Dorota Dzienisiuk (pkt I, II, V, VIII, XI, XII)
ekspert ds. legislacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

dr Izabela Bień (pkt IV, VI, VII, IX, X)
specjalista ds. społecznych
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Justyna Branna, Daniela Kupis, Angelina Tazuszel (pkt III)
specjaliści w Wydziale Oceny Skutków Regulacji
w Biurze Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Akceptował:
Wicedyrektor Biura Ekspertyz
i Oceny Skutków Regulacji

Ziemowit Cieślak

²⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 87 ze zm.